

מכתלי בית הדין

תשובות אקטואליות
בענייני חושן משפט

גיליון רס"ה, תשפ"ד

משולחנו של הגאון
רבי מנחם מנדל
פומרנץ שליט"א
ריש מתיבתא 'עוז והדר'

חזר בו מקיום אחת ההתחייבויות שבשטר התנאים

(מאמר המשך משבוע שעבר)

קניין, ערבים וחתימת עדים. ואם לא יוכלו לגבות מאבי החתן, ירצו למצער לחייב את הערבים לשטר התנאים.

ה. חיובי הממון שבשטר התנאים

כעת נוכל לעסוק בעצם חיובי הממון המוזכרים בשטר התנאים, שלכאורה מתחייבים עליהם במעמד התנאים. מאחר שכותבים 'פלוני העומד מצד החתן מתחייב כמדובר', לכאורה ישנה כאן התחייבות גמורה בשטר על כל מה שדברו ביניהם, כל שכן כאשר הדברים שדברו ביניהם הועלו על הכתב ב'זכרון דברים'.

ואולם יש לפקפק בכל תחולת ההתחייבות הזו. זאת בהתאם לסברת התרומת'הדשן בתשובה לאהובו מהר"ר שמואל (פסקים וכתבים סימן קעג) שבה הוא עוסק בקניין סודר שבו התחייב בעל לאשתו שיגרשנה ובאותו קניין התחייב על קנס שישלם אם לא יגרשנה. התרומת'הדשן מצדד שמאחר שהקניין על ההתחייבות לגירושין אינו יכול לחול שהרי זה 'אתן' וקניין דברים בעלמא, לכן מאחר שאותו קניין כלל גם את ההתחייבות לקנס, שתי ההתחייבויות לא חלו. כמו בדיון 'קני' את וחמור', שקניין שמערב דבר שיכול להיקנות עם שאינו יכול להיקנות דינו לחלק משיטות הגמרא (ב"ב קמג.) לבטלות מוחלטת שגם החלקים שיכולים היו להיקנות בפני עצמם, לא נקנו. דין זה של התרומת'הדשן הובא בבית יוסף (סימן קצה סעיף ה), ובהתאם לכך צידד בשו"ת ברית אברהם (סימן כט אות יב) לומר שבכל שטר-תנאים בנוסחאות המקובלות, מאחר שהשטר כולל 'ראשית דבר - פלוני ישא את בת פלוני' שזו התחייבות של דברים שאי אפשר לעשות עליה קניין, נמצא שהאמור בסוף השטר 'וקנינא...' כולל את ההתחייבות הזו יחד עם ההתחייבויות הממוניות והקנסות והכל יחד הרי הוא כ'את וחמור' ולא נקנה כלום.

הבין אבי החתן שאין מנוס מלהתחייב על המינימום: לדאוג למגורי הזוג למשך השנה הראשונה, בסך שלושים אלף (30,000) שקלים עבור שכירות דירה. שתי המשפחות ישלמו באופן שווה את הוצאות האולם וכל אחד ישא בהוצאותיו הוא לגבי יתר ההוצאות כביגוד וכדומה.

נערך שטר תנאים בכתב ידו המסולסל והקריא להפליא של הרב דמתא, אחד השכנים של משפחת החתן ודוד זקן של הכלה הוחתמו כערבים, נערך קניין סודר כמקובל, העדים חתמו על השטר והצלחת נשברה בידי המחוננות. מזל טוב. מזל טוב. החתונה הייתה שמחה ומאושרת, כולם פרגנו שמחה לחתן ולכלה, והשכונה כולה צהלה ושמחה. אבל כאשר סיים אבי החתן לשלם את הוצאות החתונה ממעט הכסף שהצליח לאסוף מיהודים רחמנים ומשורה של כמעט עשרים עמותות תמיכה שאת כתובותיהן השיג מרשימה שהתגלגלה בין מחונתנים שזקוקים לה, הוא הבין שלא נותר בידו סכום כלשהו למימוש ההתחייבות הבסיסית שלו למגורי הזוג בשנה הראשונה. שלושים אלף שקלים אלו דמו בעיניו כהרעום שאין לעלות על הדעת לטפס עליו.

אחרי שורת רמזים שהועברו אל האב בכלים מכלים שונים, הסביר האב שכונתו הייתה שישתדל לעזור, אבל הוא לא התכוון להתחייבות ממונית 'כמו חוב לבנק' ובפועל הוא לא מתכוון לעשות 'מאמציי-על' כדי לעמוד בתשלומים אלו.

בני משפחת הכלה, היו טיפוסים מעשיים יותר, לצערם הם הורגלו בכך מהתקופה שלאחר פטירת אבי הכלה המנוח, כך שלמרות שכסף לא היה בידם, הם לא הסירו אחריות ודאגה לזוג הצעיר בשנתו הראשונה וניסו לממש את ההתחייבויות שניתנו. לשם כך פנו אל בית ההוראה להתייעץ: האם יש תוקף להתחייבות שנתן אבי החתן בזכרון דברים ושעליה נחתם 'כמדובר' בשטר התנאים, בקבלת

שבוע שעבר הבאנו את השאלה שנשאלה בבית הדין, עם סיפור המעשה, ותחילת הדיון והמשא ומתן ההלכתי, השבוע נמשיך ונסיים את היוצא להלכה ממה שנפסק בבית הדין, ונזכיר בקצרה שוב את דבר המעשה.

ההמולה בבית רב השכונה הייתה גדולה. מורגל הוא הבית הזה בשאון החיים, אנשים באים והולכים בשאלות של יורה דעה ואורח חיים. בני הבית והרבנית הסכימו זה מכבר לחיים של שליחות שכל כולם מוקדשים לישראל עם קדושים, למצוקות כמו לשמחות. והערב הזה, היה אחד הערבים השמחים.

שתי המשפחות המשודכות נמנו על תושבי השכונה וההיסטוריה המורכבת שלהן כאבה לכולם. משפחת הכלה איבדה את אביה-המשפחה באופן טראגי לפני כמה שנים, וההיסטוריה הרפואית והכלכלית בבית משפחת החתן לא הייתה אף היא מן המשופרות. אם לנקוט בלשון המעטה. לא פלא איפה שהרב המוערך של השכונה, הכניס את עצמו באופן אישי בעובי הקורה וליווה את המשפחות גם במסגרת השידוך הזה, עד להבאתו לידיגמר טוב. הווארט נחגג בסלון ביתו של הרב, החדר העטוי ספרים מכל עבר ובמרכזו שולחן, שולחן ערוך וטלפון.

מיד כשהובן שהדברים הולכים ובאים לידי גמר, הזדרזו העסקנים לתפוס מקום לחתונה באחד האולמות המכובדים והזולים שהוקמו בשנים האחרונות והחתונה נקבעה לתחילת עונת החתונות מיד לאחר חג השבועות. במקביל, בחדרו של הרב, החלו הצדדים לסכם את הפן הכלכלי של השידוך ולערוך 'זכרון דברים'. כסף לא היה שם. לא במשפחת הכלה היתומה ואף לא במשפחת החתן, שאף שב"ה היו דבקים בה' וגם 'חיים כולכם היום', לא הייתה הפרנסה מצויה בכיסם מאז ומעולם. אבל לגור באיזשהו מקום צריכים וכדי לסגור את הפינה הזו,

ז. בין ערבות על הלוואה לערבות על שטר תנאים

אל החכם צבי (סימן נא) באה שאלה על מחותנים שדחו את זמן החתונה, ושוב אחד מהצדדים ביטל לחלוטין את החתונה, והצד שכנגד דרש מהערב לשלם את הקנס של הביטול. טען הערב כי הסכמתו לערבות הייתה דווקא על הזמן הראשון שנקבע, והזמן השני נקבע רק בהסכמת הצדדים אבל לא בהסכמת הערבים, והרי כתב הרמב"ן (שו"ת סימן לד) כי מלווה שהרחיב ללווה את משך זמן ההלוואה שוב אינו יכול לתבוע מהערב שהתחייב דווקא על הזמן הראשון.

החכם צבי השיב כי מאחר ונוסח שטר התנאים שהם ערבים קבלנים, וידוע שערב קבלן הוא כלווה וכמתחייב בעצמו, לא מועילה הטענה שהרחבת הזמן לחתונה או לפירעון נעשתה שלא בהסכמתו. אלא ששוב כתב החכם צבי, כי למרות שלשון השטר-תנאים הוא להיות 'ערב קבלן', מבואר בשולחן ערוך (חו"מ סימן קכט סעיפים יז-יח) כי כדי להחיל קבלנות צריכים שהערב יאמר למלווה נוסח של התחייבות לשלם כלוה עצמו: 'תן לו - ואני אתן', ולא מספיקה אמירה כללית שאני אהיה 'ערב קבלן', והרי בשטר התנאים אין נוסח של 'אני מתחייב' אלא רק להיות ערב קבלן. וגם לפי השיטה שהביא הרמ"א (שם) שאם כתוב בשטר נוסח 'אני ערב קבלן' גם כן מועיל, זהו לפי שהוא נעשה ערב קבלן בנוסח טוב ורק שבשטר לא כתבו זאת, אבל בשטר התנאים הכל יודעים שלא נהגו לומר אני מתחייב בעיקר החוב אלא רק להיכנס כערב קבלן, ואם כן לא חלה הערבות קבלן אלא רק ערבות רגילה, ויכולים הערבים לפטור עצמם בטענת 'קים לי' כדעת הרמב"ן שאם המתחייב האריך את זמן הפירעון בטלה ערבותם.

מדבריו למדנו כי הגם שבשטר התנאים מוזכר בפירוש לשון ערב קבלן, אין חיוב זה חל אלא כערבות רגילה. ולדברי החכם צבי שחלה רק ערבות רגילה, יוכל הערב לפטור עצמו לא רק לגבי חיוב הקנס על ביטול הנישואין, אלא גם לגבי עצם ההתחייבות בנדוניה, שהרי הרמ"א (אבה"ע סימן קב סעיף ו) מביא מחלוקת האם ערבות רגילה על הנדוניה חלה ואפילו בקנין, ונמצא שיוכל הערב להחזיק בטענת קים לי לפטור עצמו.

ושוב מעשה בחתן אחד שלא הופיע לחתונה ונסע למרחקים, ולא נותר לצד הכלה אלא לתבוע את הערב הקבלן החתום על שטר התנאים, לשלם את הקנס הנקוב בו למקרה כזה. ואולם כאשר הוקרב דינם לפני ה'ברוך טעם' (שו"ת עטרת חכמים אבן העזר סימן כז), הוא העלה טענה שלא תועיל ערבות קבלנית במקרה כמו זה שלפנינו.

מלבד ערבות רגילה להלוואות

בקנין גמור אגב סודר במנא דכשר למקניא ביה'. ונראה לדון כי מאחר וברור שהחיוב להינשא אינו דבר שהמחותנים או הערבים מתחייבים, אלא החתן והכלה בלבד, אפשר לדון שהפרדת הקניינים לכל מתחייב בנפרד גורמת שהקניין של המחותנים אינו נחשב כ'את וחמור' ואין בו אלא הקניין הממוני. ומעתה יועיל הקניין שעשו קניין גמור ויוכלו לתבוע זה את זה לעמוד בהתחייבויות.

[ואף שהכל נעשה בשטר אחד בעדות אחת, מוכח בדברי הפוסקים (מהר"ם פדווא סימן מד בעניין שטרות של יתומים שהיו בהם פרטים שנפסלו, הובא להלכה ברמ"א סימן נא סעיף ו) שכאשר יש כמה קניינים בשטר אחד, גם אם נתבטל השטר לגבי דבר אחד, הוא עדיין בתוקפו לשאר הדברים. והחסרון של 'את וחמור' אינו אלא כאשר נעשו שתי ההתחייבויות בקנין אחד. ואמנם הנושא בדבריהם הוא באופן שחלק מהשטר לא חל בתורת שטר, אך בוודאי שגם בענייננו, שאף חלק מהדברים אין להם משמעות לחול על ידי ההתחייבות, מכל מקום אין שום חסרון בכך שהדברים הובאו בשטר אחד, והקניין יועיל לחלק הממוני שיכול לחול עליהם].

ו. גביית ההתחייבות מן הערבים

אחרי שביססנו את עצם חיובם של המחותנים העולה מן השטר, ומאחר שבנסיבות המקרה שלפנינו המחותן, אבי החתן, אינו משלם את הממון שהתחייב [לא נכנסנו במסגרת מאמר זה לטענות האב בדבר כסף שיכל למשוך מתכנית חיסכון בתנאים שהיו מסבים לו נזק רב, מאחר שהערבים לא דרשו לחייב אותו בסכום זה]. חפצים העומדים מצד הכלה לחייב את הערבים לשאת בנטל תשלומי השכירות של השנה הראשונה כמוסכם בזכרון הדברים ומחויב מתוקף שטר התנאים שעליו חתמו. אמנם, הערבים נכנסים לתמונה במקרים אלו בדרך כלל בשלב כתיבת שטר התנאים ואין הם חלק מה'מדובר' בפגישות שלפניה. אלא שהם סומכים על הצדדים ונעשים ערבים למה שהתחייבו ביניהם. פה נכנסת השאלה של ערבות בסך שאין לו קצבה. להלכה נפסק (סימן קלא סעיף יג) שאם לא פירשו את קצבת הדבר שלו אמורים להיות ערבים, לדעת הרמב"ם (מלווה ולוה פרק כה הלכה יג) אין הערב חייב כלום. אולם כל הבאים אחריו חלקו עליו וכך אנו נוקטים למעשה שהערב מתחייב גם אם אמר למלווה שיערוב לכל מה שיתן ללווה ולא הייתה קצבה.

וראה בספר טיב גיטין וגט מקושר (סדר גט ראשון אות לג ס"ק ב) שכתב לתמוה על התרומת הדשן, כי לדבריו איך כל שטרי תנאים חלים, והרי תחילתם בהתחייבות של החתן לנישואין, וכתב כי דווקא כאשר בא להקנות גם לאדם וגם לחמור אזי שניהם לא קנו, אבל במתנה שאם לא יקיים הנישואין ישלם קנס, עיקר ההתחייבות הוא לשלם את הקנס, שהרי על הנישואין לא חל הקנין, ולכן אין זה בגדר של קני את וחמור.

דברי הברית אברהם לפסול את הקנין של כל שטרי התנאים הם מחודשים, וממה שכתבו הפוסקים ששטר תנאים הראשונים פסול משום שהם בנוסח של 'אתן כך וכך', משמע שבלשון התחייבות השטר מחייב, וכן דייק בפתחי תשובה (אבה"ע סימן נא ס"ק ח) וכתב ששוב יצא לאור הספר חתם סופר (אבה"ע ח"א סימן קלה) ושם כתב כי בלשון התחייבות חל השטר. וכן מוכח דעת הבית מאיר בשו"ת צלעות הבית (סימן יב), וכן פסק הבית יצחק (אבה"ע ח"א סימן קיא), וכ"כ בשו"ת קנין תורה (ח"ו סימן קלו, ד"ה וכאשר נדייק) כי בכל הדורות האחרונים לא כתבו שטר תנאים אחרונים, וחייבו כל הפוסקים מכה שטר תנאים הראשונים שבנוסח התחייבות, והביא כמה תשובות בנידון.

בבית שלמה (אבה"ע סימן סד-סה) כתב כי ממה שנהגו לחזור ולכתוב שטר תנאים אחרונים אפילו שחזרו לכתוב בלשון התחייבות, מוכח שאין השטר תנאים הראשונים מועיל, והביא את דברי הברית אברהם, אך כתב כי עיקר הטעם הוא משום שהקנין שנזכר בסיום השטר הולך דווקא

לאור דברי התומים, מקיש ה'ברוך טעם' גם לערבות של שטר התנאים. גם בשטר תנאים אפשרות התממשות החיוב של הערבים תלויה בשני שלבים, החלטת הזוג שלא להינשא, ואי-עמידה של אחד הצדדים בקנסות שהושתו עליו. לפי זה, אי אפשר לחייב את הערבים לערוב לחיובי הצדדים בשטר התנאים

על הקנס בהפרת הנישואין, ולא על כל שאר התנאים שבשטר, ואם כן מצד אחד אין כאן קני את וחמור, אך מצד שני גם אין בו קנין כלל על כל ההתחייבויות שבשטר. וראה עוד כמה שכתב בספר נטע שעשועים (סימן מא).

ואולם יש לדון שגם לדעת הברית אברהם הדבר יהיה שונה בשטרי התנאים שבזמננו שבהם מודגש שנעשה קניין נפרד מול כל המתחייבים 'וקנינא אנן סהדי מהחתן ומהכלה ומהמחותנים ומהערבים קבלנים ככל מה דכתוב ומפורש לעיל

והתחייבויות, ייתכנו גם ערבויות לעסקאות מכר, למשל כאשר ראובן מוכר לשמעון נכס, יכול לוי לבוא ולערוב לעסקה, שאם יעלו ערעורים ושמעון לא יוכל לקבל את הנכס, הוא ישלם לו. אבל להלכה (סימן קלא סעיף ט), הערבות לא חלה במקרה כזה. כי דווקא בהלוואה שעומדת בוודאות לפירעון אנו אומרים שהערב סבר וקיבל על עצמו שאם הלווה לא ישלם, הוא ישלם במקומו. אבל במכר, הוא סבור שלא תהיה בעיה בעסקה ורק על דעת כן התחייב. בביאור ההבדל בין המקרים, שהרי

ונראה לדון כי מאחר וברור שהחיוב להינשא אינו דבר שהמחותנים או הערבים מתחייבים, אלא החתן והכלה בלבד, אפשר לדון שהפרדת הקניינים לכל מתחייב בנפרד גורמת שהקניין של המחותנים אינו נחשב כ'את וחמור' ואין בו אלא הקניין הממוני. ומעתה יועיל הקניין שעשו כקניין גמור ויוכלו לתבוע זה את זה לעמוד בהתחייבויות

גם בהלוואה אפשר לטעון שהערב חשב שהלווה יפרע את חובו בלי בעיות, עמד התומים (סימן קלא סק"ז). הוא מבאר שבעוד שבערב רגיל עומד לפני הערב המתחייב רק ספק אפשרי אחד, האם הלווה יצליח לפרוע את חובו או שיעני ולא יוכל לפרוע. על ספק זה בדיוק בא הערב להתחייב ו'לכסות'. לעומת זאת, בעסקת מכר, הספק העומד בפני הערב, הוא כפול. יתכן שכלל לא יצאו עוררין על השדה, וגם אם יצאו, ייתכן שהמוכר יוכל להחזיר את הכסף. בגלל המרחק הגדול יותר מאפשרות התממשות החיוב, לא גמר הערב להשתעבד במצב כזה.

לאור דברי התומים, מקיש ה'ברוך טעם' גם לערבות של שטר התנאים. גם בשטר תנאים אפשרות התממשות החיוב של הערבים תלויה בשני שלבים, החלטת הזוג שלא להינשא, ואי-עמידה של אחד הצדדים בקנסות שהושתו עליו. לפי זה, אי אפשר לחייב את הערבים לערוב לחיובי הצדדים בשטר התנאים.

המקרה שלפנינו שונה בנקודה זו מהנושא שבו עוסק ה'ברוך טעם' שהרי הוא מדבר על מימוש הערבות בשעה שביטלו את השידוך, ושם אכן ישנם שני שלבים. ואולם במקרה שבו עסקינו, השידוך עצמו כלל לא בוטל והערבות על התחייבות במצב של קיום השידוך, לכאורה דומה יותר למקרה הרגיל של ערבות על הלוואה. אולם כפי שנראה, מוסיף ה'ברוך טעם' טעם נוסף לכך שלא תחול ערבות בשטר התנאים, וטעם זה מתאים לכלל ההתחייבויות הכלולות בשטר.

הוא מוסיף לערער על המנהג להחתים ערבים על שטר התנאים ומעיר שהוא הפך למעין 'מצוה' ואנשים עשירים שאינם צריכים כלל ערבים, מעמידים ערבים, שהם עצמם עשויים להיות לא-אמידים, אלא שלא היו מספיק נוכחים בעת כתיבת השטר והעמידו אותם כדי לקיים את המנהג. המציאות, שבה כל מחותן מביא ערב-קבלן והמחותן השני לא בודק בציזיותיו ולא מתעניין בזהותו ובמצבו הכלכלי, מוכיחה כאלף עדים שלא המתחייבים ולא הערבים לוקחים ברצינות את הערבות. נמצא שהמתחייבים לא הוציאו ממון על פי הערב, ואם כן נשטט היסוד המחייב אותו, גם לו התכוון ברצינות להתחייב, שהרי המחייב את הערב בערבות הוא 'בההיא הנאה דקא מוציא ממון על פיו'.

הברוך טעם מעיר שהייתה לו הזדמנות נוספת לבחון זאת, הוא הנהיג בעירו 'לטעם הכמוס עמו' במשך חמש עשרה שנה לפני כתיבת התשובה, שלא יכתבו את הערבות הקבלנית בשטר התנאים. ובמשך כל אותן שנים, לא אירע אפילו מקרה אחד שבו המחותנים ביקשו למצוא פתרון עוקף ולהעמיד בפועל מי שיערבו לקיום ההתחייבויות שבשטר. אם כך הוא, מוכח שאנשים מתחייבים בשטר התנאים בלי כל קשר לערבים, ולכן הערבות בשטרי התנאים לא יכולה לחול. סיכום דבריו שקשה בעיניו שיאמרו בשמו שאין לחייב ערבים-קבלנים החתומים על שטר התנאים, אך הוא עצמו לא יתן יד לפסק דין וגבייה כזו, כי מוחלט אצלו אומדן הדעת הנזכר ולפיו לא חל חיוב על הערב, אלא אם במקרה ההוא עמד השידוך

לרדת מהפרק בשל חששות כלכליים ורק הערבות הביאה את הצדדים להשלים אותו. אנו נוכל ללמוד מכך למקרה שלפנינו, שלמרות שייתכן שההתחייבות חלה, כי כתבו את השטר בנוסח של התחייבות ממונית ולא 'אתן', והקנין שעשו המחותנים נפרד מהקנין שעשו החתן והכלה על עצם הנישואין. מכל מקום, המציאות מלמדת כי בזמן הזה ההתחייבות לא נעשתה על סמך ה'ת' ב'ות

הערבים ואין יסוד ממוני לחלות התחייבות הערבים, והרי היא כאסמכתא בעלמא שאין להוציא ממון בשלה.

ובשו"ת קנין תורה (ח"ו סימן קלו) הוסיף עוד, כי בזמן הזה שההתחייבות נעשית קודם לכן בשטר זכרון דברים הנעשה בין המחותנים, ובו מתחייבים כל צד על חלקו בדירה ברהיטים ובחתונה, ואינם מודיעים מכל זה דבר וחצי דבר לערבים, וכל מה שמחתמים את הערבים עיקרו רק לקיים מנהג ישראל שנהגו להחתים ערבים על שטר התנאים, בוודאי שלא עלה על דעת שום אחד לחזור ולחייבם אחר כך בהוצאות החתונה והדירה. וסיים 'ומכיון דתורתנו הקדושה אמת כתיב בה אין שום מקום לתבוע מהערב שום דבר'.

וזה דבר המשפט

- התחייבות בשטר תנאים שלא נכתבה כראוי אלא רק בנוסח של קנין 'אתן', היא בכלל קנין דברים ואין לה תוקף.
- התחייבות בשטר תנאים על קנס בביטול השידוך, מועילה ויוצרת חיוב.
- גם כאשר מוזכר חיוב חרם ושבועה בשטר התנאים, אין להם תוקף בלי אמירת פה מפורשת.
- באחרונים הפוסקים כתבו כי שטרי התנאים שנכתב בהם לשון של התחייבות יש להם תוקף מחייב. אמנם יש שכתבו כי מאחר ויש בשטר התנאים גם התחייבות לנישואין והוא דבר שלא תופס בו קנין, יש לזה דין כמו 'קני את וחמור', ולכן הקנין הנעשה על כל שטר התנאים אינו תקף. אבל אם עשו קנין על כל התחייבות בפני עצמה, הקנין מועיל.

- ערבים על שטר תנאים, מאחר שאין הוצאת ממון בפועל על פיהם, ומאחר ובזמן הזה מחתמים ערבים עניים על התחייבויות עצומות של עשירים גדולים, ואין מי שחוקר או בודק ביכולת של הערבים לשלם במקום המחותנים, הרי זה ניכר שאין כאן התחייבות כלל. ופעמים רבות שהערבים אינם יודעים כלל מה התחייבו הצדדים זה לזה, ולא נשמע שיתבעו מהערבים לשלם את ההתחייבות של הצדדים לשלם את דירת בני הזוג וכדומה, אלא שהכל יודעים כי כל מה שמחתמים הוא רק לקיים המנהג ולשם כבוד בלבד. לפיכך, אין להם חיוב של 'ערב' ואינם צריכים לשלם.

- במקרה שלפנינו יהיה אפשר לתבוע את האב, אך לא את הערבים.

